

навчальний процес. Таким чином, лінгвокраїнознавчі знання сприяють більш швидкій адаптації іноземця в іномовному оточенні та вдосконаленню навичок комунікації.

Бібліографічні посилання:

1. Галка Ю. М. Викладання української мови як іноземної у лінгвокраїнознавчому аспекті [Електронний ресурс] / Ю. М. Галка // Національний технічний університет України «КПІ». Режим доступу: [//http://kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45](http://kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45) [Дата звернення: 22.02.2019].
2. Крючкова Л. С. Практическая методика обучения русскому языку как иностранному: учеб. пособие / Л. С. Крючкова, Н. В. Мощинская. 2-е изд. М.: Флинта: Наука, 2011. 480 с.

Берестень Юрій Володимирович,
кандидат історичних наук,
доцент Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ПАТРІОТИЗМ ТА ПРАВОВА ДЕРЖАВА

Як відомо, проблема аналітичного осмислення та теоретичної інтерпретації феномену патріотизму є одним з актуальних питань наукового дискурсу, що має місце в сучасному полідисциплінарному діалозі гуманітарних дисциплін, які всебічно вивчають різноманітні особливості громадського життя, колективної свідомості модерного українського суспільства.

Останнім часом в експертному науковому середовищі спостерігається експонентне зростання уваги до комплексного вивчення даного аспекту буття українського суспільства, що пов'язано, насамперед, з нагальними суспільно-політичними реаліями життя української держави, поява яких детермінована цілою низкою суспільно-політичних подій та викликів сучасної історії країни:

Революції Гідності, анексією Російською Федерацією Криму, ескалацією військового конфлікту на Донбасі, реальною перманентною загрозою втрати територіальної цілісності та державного суверенітету країни.

Нові суспільно-політичні умови існування сучасної української держави висунули на перший план проблему консолідації українського суспільства навколо ідеологічно значимих домінант колективної свідомості, зокрема українського державного патріотизму, який зазвичай розглядається як своєрідна антитеза та контрверсивна протилежність патріотизму радянському, що ґрунтувався на власних ціннісних уявленнях про систему політичної організації влади й соціально-економічного устрою країни.

Насамперед, поняття патріотизму відображає здатність особистості до соціальної адаптації в суспільстві, засвоєнні нормативних та соціокультурних традицій соціуму, любов до Батьківщини, почуття відповідальності за її долю, готовність та здатність служити її інтересам, сприяння її успіхам у сферах внутрішнього життя та на міжнародній арені [3, с.251]. Варто звернути уваги на ту обставину, що дослідники здебільшого інтерпретують категорію «патріотизм» у ціннісному контексті, тлумачачи його як соціально значущий компонент суспільної свідомості, що консолідує суспільство на засновках загального уявлення про спільне минуле, мовну та етнонаціональну спорідненість й ідентичність. Варто наголосити на тому, що змістовний аналіз особливостей структури суспільної свідомості соціуму здебільшого провадиться в конкретно-історичному вимірі, коли науковцями беруться до уваги особливості певної історичної доби й властиві їй уявлення про домінантні колективні цінності спільноти: Батьківщину, рідну землю, мову, спільність історичної долі та переживань подій історичного минулого, що формують відчуття колективізму та національної спорідненості.

Одночасно важливим компонентом суспільної свідомості, в межах якої відбувається формування патріотичних відчуттів, є усвідомлення соціумом власної історичної державницької традиції, в межах якої формується переконання в його історичній значущості, яка зумовлює підтримку

громадянами соціокультурних традицій й політичних інститутів чинної влади. Ототожнення людини з конкретною нацією як сукупністю людей з спільною Вітчизною, мовою та культурою, безперечно, сприяє формуванню національної ідентичності, яка визначає засади патріотизму [1, с.168].

У сучасному громадському та повсякденному житті за радянською історіографічною суспільствознавчою традицією український патріотизм часто плутають з націоналізмом, що назагал є результатом маніпулятивних ідеологічних спекуляцій та свідомих політичних перекручень. Не вдаючись в змістовний історіософський аналіз ретроспективи даної проблеми, відзначимо, що на наш погляд різниця між даними поняттями полягає у тому, що націоналізм розглядає народи та нації як реальні і чітко окреслені цілісності, що базуються на визнанні виключної ролі та місця окремої нації чи народу в процесі утворення та формування держави, становлення її соціальних та політичних інституцій. Патріотизм, на противагу, націоналізмові, – здебільшого є психоемоційним відчуттям громадянина, яке характеризується належністю до певної місцевості, схильністю до певного способу життя, гуманного та доброзичливого ставлення до представників національних меншин, які розглядаються як рівноправні суб'єкти політичного процесу та економічної діяльності, що мають власне притаманне виключно їм соціокультурне обличчя, проте рівні права та обов'язки перед законом, що й представники титульної нації. У своїй ідеологічній доктрині патріотизм не містить домінантного концепту, що ґрунтується на ідеї привілейованого або панівного становища титульної нації, яка подавляє або принижує національні права та гідність представників національних меншин, створюючи умови для їх поступової асиміляції.

Зрозуміло, що патріотизм на різних етапах становлення державного та соціального організму української держави виступав та виступає в різних суспільно-політичних змістах, організаційних формах та іпостасях, віддзеркалюючи конкретно історичні умови, суспільно-політичні особливості, соціально-економічні обставини розвитку державних та соціальних інституцій.

Як провідний компонент політичної свідомості патріотизм завжди має психоемоційне забарвлення, яке детерміноване чуттєво-емоційним сприйняттям та реакцією соціуму на успішність розв'язання вагомих економічних, соціальних та суспільно-політичних проблем державного устрою, господарської системи, наявністю гордості за визначальні соціально-економічні, соціокультурні здобутки власної країни, які наочно окреслюють її місце серед держав регіону та світу.

Патріотизм, як певна державна ідеологія, завжди переломлюється через призму соціальних, політичних та економічних інтересів різних соціальних прошарків суспільства, кожен з яких по-своєму тлумачить його визначальні принципи й доктринальні постулати, виходячи з пріоритетних суспільно-політичних завдань та цілей державного будівництва та розвитку. У даному відношенні вкрай важливо, з точки зору нагальних політичних завдань та державницьких інтересів країни, є те, аби патріотизм не перетворився на сталий інструмент політичного маніпулювання соціумом, який розпалює громадянське протистояння на ґрунті контраверсивних суспільних уявлень про спільне історичне минуле, протиставляє різні соціальні групи населення, провокуючи чисельні політичні та етнонаціональні конфлікти, що дестабілізують внутрішню політичну ситуацію в країні.

Зняти нагальну загрозу розростання даних деструктивних явищ соціальної ентропії, що мають місце в сучасному українському соціумі, може, на наш погляд, лише правова держава як політична та правова інституція, що створює належні законодавчі умови для забезпечення прав та свобод громадян, зокрема ефективно захищаючи громадянські та етнокультурні права меншості від можливого політичного диктату й свавілля з боку більшості, нівелюючи причини соціокультурного протистояння між рідними моделями та варіаціями етнонаціональної ідентичності, ліквідуючи наявні засади ідеологічної війни контрверсивних інтерпретацій «історичної пам'яті», які презентовані різними етнокультурними спільнотами в середині країни.

Правова держава в даному випадку виступає гарантом збереження етнокультурних традицій меншості, надаючи можливість вирішувати наявні соціокультурні розбіжності в законодавчому полі, гарантуючи збереження етносоціокультурних відмінностей в освітній, мовній, культурній та політичній царині. Такі підходи до формування нормативних засад національної політики створюють надійні запобіжники щодо відцентрованих сепаратистських рухів та тенденцій в сучасному суспільстві.

У багатонаціональній державі, яка знаходиться в процесі еволюційної розбудови власного політичного організму та державницьких інституцій, як наприклад в Україні, патріотизм не може виступати в якості засадничої ідеології виключно титульної нації, що, безумовно, буде сприяти його переродженню в агресивний націоналізм, який може мати негативні, а іноді просто деструктивні та руйнівні наслідки для подальшого процесу державотворення, зумовлюючи масштабний розкол суспільства на підставі наявності різних етнокультурних ідентичностей, які активно протиставляються одна одній в результаті політичної боротьби регіональних еліт, знаходячи щедрю підтримку та матеріальне підживлення своїх відцентрованих прагнень з-за кордону.

Правова держава, намагаючись врегулювати складну систему міжнаціональних відносин, повинна визначати свої дії лише в правових формах на підставі конституції та законів України. При цьому законодавча база повинна формуватися на підставах громадянського консенсусу, враховуючи інтереси всього українського суспільства, а не його окремих політичних, соціальних чи етнокультурних груп та спільнот. Така форма організації правового поля буде прияти усуненню політичного протистояння, формуванню й налагодженню конструктивного політичного діалогу між різними групами еліт та населення українського суспільства, унеможливлуючи ескалацію політичного протистояння, що може трансформуватися у військовий конфлікт з чисельними жертвами, тотальною руйнацією господарської системи. Гарантії прав та свобод для всіх громадян сучасної України повинні стати основою для формування домінантних рис та особливостей національної ідентичності громадян країни.

На даному етапі становлення правової держави в Україні одним з пріоритетних завдань її політичної стратегії є сприяння формуванню національної ідентичності та самосвідомості громадян країни, яка відображає належність громадянина до певного соціоісторичного організму, включаючи в себе представників різних націй та етносів, які, проживаючи на одній спільній території, в прямий або опосередкований спосіб беруть участь в державотворчих процесах.

На нашу думку засади законодавчої політики сучасної української держави повинні ґрунтуватися на чіткому усвідомленні поліетнічного характеру модерної української нації, яке виключає будь-які форми та дискримінації за національною ознакою, що безумовно буде сприяти зміцненню підвалин державного будівництва, нівелюванню наявних політичних протиріч, викликаних певними соціокультурними відмінностями між різними групами населення країни.

У свою чергу, ідея правової держави полягає у визнанні громадянами верховенства закону, формування функціональної правосвідомості, підпорядкуванню інтересам більшості. Дане положення суголосне з тезою відомого англійського мислителя Джона Локка про те, що «кожна людина, давши згоду разом з іншими утворити єдиний політичний організм, підпорядковані одному уряду, бере на себе перед кожним членом даного співтовариства зобов'язання підпорядковуватися рішення більшості та вважати його остаточним» [2, с. 318].

Саме ідея мирного співіснування різних національних та етнічних громад в межах єдиного цілісного державного організму української держави повинна перетворитись на один з базових компонентів законодавчої політики правової української держави.

Варто відзначити, що політичні події 2014 року наочно продемонстрували наявність серед громадян різних соціальних та етнічних груп України уявлення про спільну історичну Батьківщину, яку вони прагнули захистити, ставши на перешкоді деструктивним процесам регіонального сепаратизму, що був

спричинений зовнішньополітичним впливом агресивної експансіоністської політики політичної еліти Російської Федерації, яка поставила за свою мету реставрацію пострадянського простору в межах одного політичного утворення.

На наш погляд, досліджуючи складну та підчас суперечливу громадсько-політичну траєкторію розвитку сучасної української держави, є достатні підстави стверджувати про те, що в Україні відбувається завершення процесу формування власної національної ідентичності, яка об'єднує всіх громадян, незалежно від національної, релігійної та мовної приналежності в одну політичну націю, яка має спільний історичний досвід, автентичні соціально-економічні, соціокультурні потреби, політичні інтереси та конкретні здобутки в царині державотворення. Правова держава в даному відношенні покликана сприяти зміцненню даних тенденцій, наповнюючи їх реальним змістом, забезпечуючи належним правовим захистом та підтримкою з урахуванням соціокультурних та національних відмінностей, підкреслюючи рівність всіх громадян перед законом.

На сучасному етапі державного будівництва патріотизм перетворився на мобілізаційну та консолідуючу ідеологічну силу, яка виявилась спроможною не тільки об'єднати громадян на підставі спільних державотворчих цінностей та орієнтирів, але організувати масштабний волонтерський та мілітарний рух, що ставив за мету військовий захист державної цілісності й суверенітету, національної самобутності всіх націй та етносів, які проживають на теренах України, руйнуючи усталені міфи про відсутність єдиної української нації, що охоплює різні етнічні групи та спільноти населення України.

Варто відзначити той факт, що державний патріотизм ґрунтується на правових засадах, покладених в основу концепту правової держави: поваги до етнокультурних й етносоціальних прав націй та етносів, які проживають разом з титульною українською нацією на одній території, врахування їх специфічних рис, соціокультурних традицій й історичних здобутків при визначенні пріоритетів державної політики в освітній, мовній, культурній, соціальній сферах. Державний патріотизм перетворюється на дієвий інструмент та

невід'ємну складову потужної державної ідеології, яка спрямована на формування спільної нації, тільки за умови змістовного закріплення прав та свобод громадян у межах добре функціонуючої правової держави, яка на підставі підпорядкування закону сприяє об'єднанню та консолідації громадян навколо ідеї захисту національного суверенітету та державної незалежності, боротьби за гідне життя, подальшу розбудову демократичних інституцій громадянського суспільства та правової держави. Він виступає як складова частина політичною свідомості суспільства та його громадян, що орієнтована на послідовну реалізацію політичних принципів та доктринальних засад, які забезпечують самостійність української держави як політичного утворення, рівність всіх громадян перед законом, незалежно від етнічного походження, расової належності та віросповідання.

Патріотичні почуття у складних, екстремальних та доленосних для Батьківщини зовнішньополітичних обставинах єднують людей, спонукають ставити суспільне вище за особисте, мінімізуючи особистісний егоїзм, працюючи над практичним втіленням у життя концепту правової держави як єдиного гаранту захисту громадянських права та свобод.

Бібліографічні посилання:

1. Гобозов И.А. Социальная философия: учебный словарь. – М.: Академический проект, 2008. – 367 с.
2. Локк Д. Сочинение в трех томах. Том 3. – М.: Издательство «Мысль», 1989. – 669 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Генеза, 1997. – 400 с.

Бесчетвертна Влада Сергіївна,
студентка Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»,
Літвінов Юрій Ігоревич,
кандидат технічних наук,
асистент кафедри прикладної економіки,
підприємництва та публічного управління
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ СУДОВИХ РЕФОРМ ПЕРІОДУ ГЕТЬМАНАТУ СКОРОПАДСЬКОГО ТА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Революційна доба на початку ХХ століття характеризувалась потужною реформою у політико-правовій моделі державотворення. Зміни стосувались, насамперед, підходів до створення Української Держави, зокрема у проведенні реформи у судовій гілці влади. Часовий лаг початку ХХІ століття знаменується потужними реформами, не є виключенням і зміни у судовій системі. Отже, цікавим є питання пошуку схожих реформ у судовій гілці влади і наслідків їх впровадження для розбудови громадянського суспільства.

Проаналізуємо основні напрями реформ під час доби 1918-го року, при правлінні найсуперечливішої постаті Української революції Скоропадського. Реформи судової гілки влади в період Гетьманату почалися з Генерального суду – найвищої судової установи. Основні трансформації ґрунтувались на нових повноваженнях цієї установи, які відбивались у здатності проголошення нових законів, а також указів уряду. Тим часом, призначення генеральних суддів перейшло до компетенції Гетьмана [1].

У травні 1918-го року було ухвалено Закон про титул, на основі якого твориться суд в Україні, виходячи з якого діючими судами на українських землях є лише ті суди, про існування яких вказано в законодавстві Української Держави [2]. Згідно ще з одним Законом, прийнятим 2-го червня цього ж року, Генеральний суд мав включати в себе три департаменти, а саме: цивільний, карний і адміністративний. Він виконував функції, що були у компетенції